

ХРИСТО КИЧИКОВ :

**ГЕОГРАФИЯТА –
МОЯТА ГОЛЯМА ЛЮБОВ,
УЧИЛИЩЕТО –
МОЯТА СЪДБА**

Видни български географи

Христо Кичиков е тясно свързан с Габрово – географския център на България и историческия център на българската география. Той е завършил известната Априловска гимназия, а след това специалност География (със специализация по физическа география – хидроклиматология) и втора специалност История в СУ „Св. Кл. Охридски“ (1974). Дипломира се със защита на дипломна работа – проучване на басейна на р. Росица във връзка с проект за язовир в Севлиевския край.

След университета се връща в родния край и се отдава с много любов на учителската професия, като 35 години преподава в най-елитните габровски училища. През това време непрекъснато се самоусъвършенства професионално. През 1981 г. завършва в СУ едногодишна следдипломна специализация по методика на обучението по география и получава II ПКС. През 2004–2007 г. като учител в Професионалната гимназия по туризъм „Пенчо Семов“ в Габрово участва в Българо–австрийския образователен проект TOUR-RGG на Австрийското министерство на образованието, науката и културата. Проектът е за усъвършенстване на обучението по туризъм чрез разработване на учебни програми по география на туризма и по културология, както и на учебни помагала. Редовно и много резултатно се включва със своите ученици в националните олимпиади по география и седем поредни години печели първо място на областния кръг. Двама негови ученици са включени и в националния отбор и участват в международните географски състезания в Полша (V олимпиада на IGU в Гдиня, 2004) и в Мексико (IX световен шампионат на National Geographic, 2009). Друг красноречив резултат от всеотдайната му работа с ученици с изявен интерес към географията е успехът на Велизар Гутов, познат от страниците на сп. „География '21“ като млад изобретател (вж. бр. 1/2007, с. 43) и победител в конкурс (бр. 6/2007, с.). През 2008 г. В. Гутов стана лауреат на Фондация „Комунитас“ и е първият и единствен носител на награда за изключителни умения в област География (вж. бр. 6/2008, с. 60 на сп. „География '21“). За този успех Хр. Кичиков е удостоен от Фондацията за „Учител-наставник на млади таланти“. И не случайно вече две поредни учебни години (2008/2009 и 2009/2010) печели и проект на МОН „Работа с даровити ученици“, модул „География и икономика“ (подготовка за участие в олимпиади). Годици наред Хр. Кичиков предава на своите ученици любовта си към географията и много от тях по-късно също ѝ се посвещават. От 2009 г. е избран за главен учител в ПГТ – Габрово, където благодарение на него географията е сред най-любимите учебни предмети (вж. и бр. 1/2007, с. 42 на „География '21“).

Освен преките си служебни задължения Хр. Кичиков извършва и много обществено-полезна работа. Участвал е активно в работата на Българското географско дружество – той е един от съучредителите и председател на БГД – клон Габрово. Активно работи в областта на училищното краезнание и редовно организира и провежда специализирани учебни екскурзии. Като председател на габровското Краеведско дружество „Илия Габровски“ умело координира работата на учени и изследователи от различни институции и на местните учители, като полага особено много грижи за приобщаване на младите учители. По повод 170-годишнината на българското краезнание организира научна краеведска конференция в Габрово (25 октомври 2007 г.) и съвместно със сп. „География '21“ общонационален конкурс „Природно и културно наследство на моя роден край“ (вж. бр. 1/2007, с. 45 и 6/2007, с. 31–33). Много време и усилия влага в организирането и провеждането на екскурзионно-туристически и експедиционни ученически прояви. Горещ привърженик и пропагандатор е на идеята, че те трябва да бъдат завършек на всяка учебна година и да се регламентират в рамките на учебната програма. В учебната си практика провежда част от уроците по география извън класната стая – в Националния музей по образованието, по екотъпки, в пещерата „Бачо Киро“ и по учебни маршрути в родния край. Успехите му в тази област са широко известни, включително и чрез списанията „Обучението по география“ и „География '21“, на които дълги години сътрудничи. В рамките на инициативата си за практикуми за ученици с изяви интереси към географията, участници в конкурси, проекти и географски олимпиади, през 2008 г. успешно реализира проекта „През лятото освен с игри ще се занимаваме с наука, творчество и красота“ (вж. бр. 4/2008, с. 30–31). Увлечението си по туризма съчетава и с работа през свободното си време в Туристическото дружество „Узана“, Габрово. Освен това е председател и на Народно читалище „Дядо Стойно“ в родното с. Поповци, където продължава да живее.

Господин Кичиков, за мен е голяма чест да Ви поздравя за престижната награда „Константин Величков“ и да Ви предам най-добри пожелания от членовете на редакционната колегия и от нашите читатели. Какви са Вашите впечатления от тържеството по награждаването Ви на 1 ноември, който тази година съвпадна със 100-годишнината от първото честване на Деня на народните будители?

В началото беше изненадата от тази много престижна награда. После дойдоха възвращенията от нейното официално връчване в София. Още съм много впечатлен от паметния 1 ноември, Деня на българските будители, в който имах честта да получа наградата на името на видния просветен деятел и бивш министър на просвещението Константин Величков. Церемонията, организирана от МОМН, на която всички ние, удостоените 10 учители от страната бяхме специално поканени, се състоя в Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“. Наградите ни бяха връчени лично от доц. Сергей Игнатов, и.д. министър на образованието, младежта и науката, в присъствието на г-жа Йорданка Фандъкова, г-н Цветан Цветанов – зам. мин. председател, акад. Никола Съботинов – председател на БАН, проф. Иван Илчев – ректор на Софийския университет „Св. Кл. Охридски“, г-жа Янка Такева – председател на Съюза на българските учители и други официални гости. Почувствах се горд, че и аз съм част от плеядата народни будители, следовник на видни книжовници и просветители, съхраняващи националните ни ценности. Наградата е голяма чест и признание, но тя ме задължава да продължа да работя още по-всеотдайно и да предам своя опит и професионален ентузиазъм на по-младите колеги-учители.

Тази награда посвещавам на моите ученици и на директорката на училището, в което имах възможност да разгърна потенциала си на учител – г-жа Диана Иванова. Тя винаги е приемала моите идеи и ентузиазъм с разбиране и ми е давала възможност да ги реализирам. Благодарен съм за творческия микроклимат в нашата гимназия, който е благодатната основа за моите успехи. Споделям радостта си от наградата и с моите близки, в които винаги намирам подкрепа в трудни моменти.

Получавали сте и други награди. Коя е най-скъпата за Вас?

Във всяка дейност се включвам с отговорност и с ентузиазъм. Това се отнася особено за пряката ми учебна работа, защото знам, че в нея не може да има брак и грешките са недопустими – изграждаме хора. Затова особено ценя поздравителните адреси на Регионалния инспекторат по образование на МОМН в Габрово и на кмета на община Габрово. Вписването на името ми в Почетната книга на Община Габрово за мен беше голяма чест. Много ценя и признанието от Съюза на българските учители – Габрово, който два пъти ме номинира за „Учител на годината“ (2004 и 2005), както и почетното отличие на МОН „Неофит Рилски“ (2006). Всички отличия и награди посрещам с голямо възвращение, но най-скъпи за мен остават признанието и любовта на моите ученици, и най-вече – техните успехи.

Кои постижения все пак са най-важни за Вас?

За свое най-голямо постижение приемам завоюването в седем поредни години на първо място в областния кръг (Габровска област) на Националната олимпиада по география. Резултатите от олимпиадите са много точно и обективно мерило за работата на учителите и за интереса на техните ученици към учебния предмет, затова мисля, че мога да се гордея с постигнатите резултати. Двама мои ученици станаха и членове на националния отбор в два световни шампионата по география – Павел Вълчев в Полша през 2004 г. и Ивайло Тотев в Мексико през 2009 (като капитан на отбора). Искам да изкажа благодарност на организаторите на националната олимпиада по география доц. д-р Румен Пенин от Софийския университет и на г-жа Христина Маркова от МОМН, които с много усилия успяха да утвърдят тази полезна инициатива.

Целият Ви професионален и житейски път е тясно свързан с географията. Може уверено да се каже, че сте се посветили на нея. Кога и как я обикнахте?

Може би тази любов е резултат на една силна страст от най-ранните ми години – към пътешествията, към романтиката, към непознатото и загадъчното. Страст, подхранвана непрекъснато и от прекрасната природа на моя роден край. Тази природа ме зарежда и днес с енергия, когато погледът ми се зарее на юг към дилпите на Предбалкана и висините на Средна Стара планина от вр. Левски през Ботев, Триглав, Столетов до Бузлуджа, или пък на север към обгърнатите с тайнствена загадъчност силуети на инверсното плато Стражата. Кой би останал равнодушен към тази красота и дивност, особено ако пред погледа му се сменят година след година палитрите на сезоните, неопикуемите изгреви и залези, слънчевите сияния и поривите на внезапните бури с мъглини, последвани от окъпани вълшебни дъги. Чувствителната човешка натура съвсем естествено се предразполага или към живописата, или към природните науки.

И моят дядо, и моят баща бяха любители на географията. В семейната библиотека се съхраняваха различни стари карти и книги за страни и народи. Те чес-

то организираха семейни излети, походи и екскурзии. Особено незабравими спомени са ми останали от обиколките ни из платото Стражата. Увлечението ми по природата се превърна в осъзната любов към географията благодарение на моите учители по география. Като ученик в прогимназията организирах моите приятели и тръгнахме на голям поход по стария римски път към карстовото блато Беляковец, пещерата Змееви дупки до средновековния град-крепост Витен град (Витата стена). Това беше прекрасно и паметно приключение, превърнало се обаче за нашите родители в голямо притеснение – те цяла нощ ни търсили, докато накрая ни откриха край нашия голям лагерен огън...

Когато завърших средното си образование с отличен успех, изборът между престижните професии, препоръчвани от загрижените ми родители и роднини, и моите увлечения създаде доста проблеми, но любовта надделя и аз съм щастлив от този свой избор, защото той съвпадна с моето призвание. Сега, много години след това съдбовно за мен събитие, мога с увереност да кажа, че това беше най-правилният ход в моя живот. Не станах лекар или инженер, но цял живот работя с интерес и всеотдайност любимата си професия и това е истинско щастие...

Кое Ви дава сили толкова години да останете верен на географията?

Когато осъзнаваш, че вършиш това, за което си призван, когато го вършиш с удоволствие и то ти доставя удовлетворение, нямаш причини да се отказваш, независимо от трудностите и превратностите в живота. Дори те още повече те мобилизират и укрепват духовно, защото добиваш увереност в призванието и в способностите си. Ако обичам силно работата си, то е и защото осъзнавам, че тя е много благородна, необходима и исконна в човешкото развитие. Затова няма да е пресилено да заявя с цялата сериозност на житейския си опит: ако бих имал още един живот, и него щях да посветя на любимата география.

Освен от институциите, получавате ли признание и от вашите ученици, от колегите, от обществеността?

Винаги съм се стрянал да бъда коректен с хората, с които общувам и работя. С учениците си съм пряк и вискателен, но същевременно ги уважавам и те ми отвърщат със същото, поради което мога да твърдя, колкото и да е нескромно, че съм си изградил авторитет на достоен човек и уважаван учител. Признателността на моите ученици – бивши и настоящи, на близките и приятелите ми, с която те непрекъснато ме обгръщат, както и това, че ме търсят непрекъснато за съвети и помощ, ме правят особено щастлив. Често бивши мои ученици се шегуват, че съм учител-професор по география, но не мога да им се сърдя...

Кои според Вас са най-сериозните съвременни проблеми в обучението по география и как очаквате те да се решат? Вярвате ли в бъдещето на географията в България и кои причини бихте посочили за нейното незавидно съвременно състояние?

С болка трябва да призная, че в България географията през последните години и като наука, и като училищно обучение не е на необходимото ниво. Дори според моя дългогодишен професионален опит има тенденция на сериозно изоставане и отстъпване от завоювани позиции – и в образованието, и в обществото. Всички географи много добре знаем за тези проблеми, за тях пишемте и в „География '21“, но все още правим твърде малко за тяхното решаване. Но също така знаем, че географията, тази тъй древна и вечна наука, има бъдеще – да се надяваме, и в България. За това обаче трябва да знаем и можещи професионалисти, при това не просто дипломирани и титулувани географи, а географи по призвание. Отново са ни необходими авторитети от величината на проф. Анастас Иширков, на проф. Иван Батаклиев, на проф. Димитър Яранов и на много-то други позабравени първи и големи – и в науката география, и в методиката на обучението по география, а бих добавил – и в човечността.

А за вината за съвременното незавидно положение на географията у нас – тя е и на географите-ученици и преподавателите във ВУЗ, и на учителите по география. Ние се научихме дълги години да чакаме някой друг да устоява нашите професионални права. И безропотно преглътнахме гибелта на най-авторитетната ни организация – Българското географско дружество. Говоря за това с огромна болка... Нещо повече, вече 20 години сме в преход, а не успяхме да създадем своя учителска професионална организация по география и оставихме всички наши проблеми и въпроси да ги решават чиновници. И все повече губим позиции в образованието. И часове по география...

Крайно време е да се сформира инициативен комитет от най-добрите и опитни, доказани професионалисти в географията – ученици, изследователи, преподаватели във ВУЗ, методисти и учители, които заедно да разработят и аргументират пред МОМН най-важните и неотложни въпроси за решаване в обучението по география. Мисля, че сп. „География '21“ дава много добър пример в тази насока.

Защото буди недоумение, че 35 хиляди абитуренти 12-класници избират географията за задължителен матуритетет предмет, а същевременно в училище те са приключили с този предмет още в X клас. Счита за голям пропуск изучаването на география само до X клас, при това с хорариум от 1,5 часа седмично. Особено голяма грешка, при това зависеща само от нас, географите, е свиването на физическата (природната) география, която вече не се изучава в VIII III клас, а в IX клас заедно със социално-икономическата география, която е приоритетна. Два основни теоретически курса на географията са доведени до невъзможност за преподаване. Според мен в IX клас трябва да остане само физическата (природната) география, в X клас да се изучава социално-икономическата география, а в XII и XIII клас да се завършва с родната география, която е и матуритетен, и кандидат-студентски изпит.

Много се спекулира с това, че светът отдавна е открит, бели петна на географската карта вече няма и необходимостта от географията като учебен предмет намалява. Още повече, че географска информа-

ция, и то атрактивна, изобилства в медиите и в интернет. Това принижаване на географията само до странознание и до обща култура е крайно опасно. То до голяма степен се подхранва и от прекаленото все още акцентиране в учебния предмет география на странознанието (фактологията), вместо на географския анализ и синтез на различни нива (локално, регионално, глобално), и на географските прогнози.

Ще ми се да дам и още един пример от моята учителска практика за принижението на географията като учебен предмет. Възможно ли е учениците от нашата гимназия, които се подготвят за екскурзоводи, хотелиери, менажери в туризма да получат необходимата квалификация с 36 учебни часа годишно в VIIIIII клас за географията на Европа, Балканския полуостров и България?

А какво е отношението на съвременните ученици към географията?

От опит твърдя, че почти всички мои ученици обичат географията, защото тя ги запознава с тайните на природата, с непознати страни и народи, с техния бит и стопанска дейност. При това, от географията те получават обяснения за многоликата ни планета и мястото ѝ в Космоса, за нейното състояние и бъдеще. Географията им разкрива и красотата в природата и в живота, както и връзките между обектите, между явленията, между пространството и времето. Като се вземат предвид и съвременните неограничени възможности за модерно преподаване с използване на новите информационни технологии и на различните форми за обучение извън класната стая, часовете по география са, или могат да бъдат, едни от най-привлекателните за учениците. Но това не винаги е възможно – например, ако липсват добре оборудвани кабинети по география, или ако има достатъчно пречки за осъществяване на учебни екскурзии и практики.

Много повече ученици биха се интересували от географията и като професия, ако в учебниците и учебните програми има предвидена повече и в подходяща форма информация за практическата реализация на географите и за спецификата на тяхната дейност в различните сфери на живота. Тогава ще стане по-ясно и защо са така важни и необходими географските умения от часовете по география.

Но най-важният фактор за спечелването на интереса и любовта на учениците към географията ще остане учителят по география – уважаваният и любим учител – знаещ и можещ и влюбен в професията си.

Кои географи са Ваш идеал?

От географите учени и изследователи – Александър фон Хумболт и Анастас Иширков. А идеалът ми за учител е Бачо Киро Петров.

Ангажиран сте с твърде много служебни и обществени дейности, остава ли Ви време и за любимите занимания?

Трябва да призная, че през учебната година много рядко, но наваксам през ваканциите. Макар, че и любимите ми занимания отново са свързани с географията – хоби са ми туризмът и спелеологията, може би защото родният ми край е богат на карст и пещери.

Вие сте романтична личност. Споменът за кое Ваше пътешествие, освен ученическото приключение в Сражата, все още Ви вълнува?

Посещението ми в Швейцария. Но ако имах възможност, бих прекарвал по един месец всяка година в Париж – световната столица на модата, изкуствата, културата...

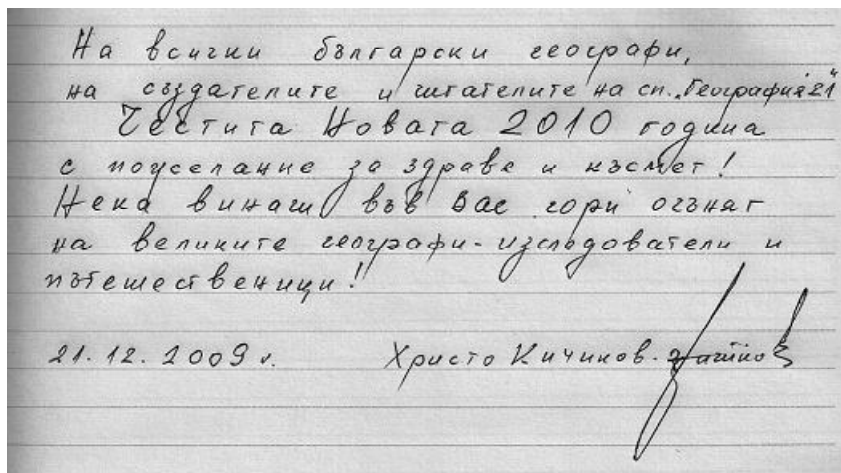
Пожелавам Ви ако не всяка следваща, то поне следващата година да осъществите мечтата си за Париж. А имате ли девиз в живота си?

Да, дори два: „Животът е сложен и противоречив, но красив и неповторим“ и „Не спирай! Статичността е безвремие.“

Какво още бихте желали да постигнете, какви мечти таите за бъдещето?

Мечтая да обходя всички красиви кътчета на България. Надявам се поне част от тази мечта да продължа да осъществявам през следващите години. Имам и голямото желание да реализирам една своя професионална амбиция – комплексно изследване на природата и историята на платото Стражата и голямата долина на малката река Лопушница, приток на Росица.

Вярвам, че всички читатели ще Ви подкрепят с пожелания за успех. А какво е Вашето послание към тях?

С г-н Христо Кичиков
разговаря **Петър Стефанов**